

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz zmieniającej dyrektywę (UE) 2019/1937”

(COM(2022) 71 final)

(2022/C 443/11)

Sprawozdawczyni: **Antje GERSTEIN**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 4.4.2022 Rada Unii Europejskiej, 5.4.2022
Podstawa prawna	Art. 50 ust. 1 i 2 lit. g) oraz art. 114 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	27.6.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.7.2022
Sesja plenarna nr	571
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	179/6/14

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z zadowoleniem przyjmuje wniosek jako ważny krok w kierunku ustanowienia spójnych ram prawnych UE dotyczących zrównoważonego ładu korporacyjnego i należytej staranności, które promują poszanowanie praw człowieka jako obowiązek przedsiębiorstw i dyrektorów. Celem powinno być osiągnięcie pewności prawa dla przedsiębiorstw, pracowników i wszystkich innych zainteresowanych stron.

1.2. Dlatego EKES wzywa współustawodawców, aby nie zapominali o idei równych warunków działania i przewidzieli pełną harmonizację co najmniej kluczowych przepisów z myślą o uniknięciu zakłócających rozbieżności między przepisami państw członkowskich transponującymi dyrektywę.

1.3. EKES podkreśla ogromną wagę znaczenia Wytocznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka. Jest to punkt odniesienia, który jasno określa obowiązki i odpowiedzialność wszystkich podmiotów (państw, biznesu, społeczeństwa obywatelskiego, związków zawodowych i przedstawicieli pracowników) w ramach opartego na trzech filarach modelu „Chronić, szanować, naprawiać”. Celem jest poprawa sytuacji praw człowieka w łańcuchach dostaw i wartości na całym świecie. Międzynarodowe zobowiązania państw w zakresie praw człowieka przewidują, że państwa muszą szanować, chronić i egzekwować prawa człowieka przysługujące jednostkom przebywającym na ich terytoriach lub w ramach ich jurysdykcji.

1.4. Systemowe i trwałe zmiany w wymiarze praktycznym można osiągnąć tylko przy zapewnieniu państwom wsparcia umożliwiającego im lepsze wywiązywanie się z obowiązku ochrony praw człowieka. Przedsiębiorstwa ponoszą wyraźną odpowiedzialność za poszanowanie praw człowieka, ale nie mogą zastąpić kluczowej roli ani właściwego funkcjonowania państwa. W tym kontekście EKES z zadowoleniem przyjmuje zapowiadaną przez Komisję inicjatywę ustawodawczą dotyczącą konkretnie pracy przymusowej.

1.5. EKES wzywa do wprowadzenia w dyrektywie wyraźnego rozróżnienia między niekorzystnymi skutkami, które przedsiębiorstwo spowodowało lub na które miało wpływ, a skutkami, których nie wywołało ani nie miało na nie wpływu, lecz które są bezpośrednio związane z jego działalnością, produktami lub usługami w ramach relacji biznesowych. Należy mieć na uwadze, że należyta staranność wymaga podejścia opartego na ocenie ryzyka i może wiązać się z ustalaniem priorytetów na podstawie oceny ryzyka.

1.6. EKES pragnie podkreślić, że decydentki i decydenci muszą mieć na uwadze trudną sytuację mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MMŚP) i zadbać o to, aby po wejściu w życie przepisów dotyczących należytej staranności narzędzia wsparcia były gotowe na poziomie europejskim i krajowym.

1.7. Dochowanie należytej staranności przedsiębiorstw jest procesem ciągłym, w którym czynnikiem sukcesu jest zaangażowanie związków zawodowych i przedstawicieli pracowników. EKES wzywa do rozważenia dalszego rozwoju unijnych ram dotyczących zrównoważonego ładu korporacyjnego. W tym kontekście obecne zaangażowanie zorganizowanych i wybranych przedstawicieli i przedstawicieli pracowników, np. w oparciu o działalność europejskich rad zakładowych lub na podstawie międzynarodowych umów ramowych, zapewnia wytyczne i wsparcie.

1.8. EKES wyraża zaniepokojenie faktem, że wniosek Komisji zawiera wiele niejasnych pojęć prawnych, które można interpretować na różne sposoby, i w związku z tym uważa, że konieczne jest lepsze zdefiniowanie terminów takich jak „stałe relacje biznesowe”, „łańcuch wartości na niższym szczeblu” i „odpowiednie środki”, ponieważ definiują one nie tylko zakres dyrektywy, ale również powiązane wymogi w zakresie należytej staranności, sankcje i zobowiązania, jak również wpływają na te elementy i je determinują.

1.9. EKES wzywa do zapewnienia większej przejrzystości wniosku w odniesieniu do grup oraz obowiązków związanych z należyłą starannością. Zamiast odwoływać się do „przedsiębiorstwa” (art. 3 lit. a)) EKES uważa, że odniesienie do „grupy przedsiębiorstw” jest odpowiedniejsze i spójniejsze, jeśli chodzi o mechanizmy ujawniania informacji, procedury sprawozdawcze, rozpatrywanie zgłoszeń/skarg oraz działania edukacyjne w przedsiębiorstwie.

2. Kontekst wniosku Komisji

2.1. Prawa człowieka są zasadniczą kwestią dla Unii Europejskiej, jej państw członkowskich, europejskich przedsiębiorstw, pracowników i społeczeństwa obywatelskiego. Przejście Unii na gospodarkę neutralną dla klimatu i zieloną gospodarkę oraz ambitny plan realizacji celów zrównoważonego rozwoju ONZ ⁽¹⁾ stymulują pełne zaangażowanie UE w program dotyczący biznesu i praw człowieka. EKES w pełni popiera istniejące normy międzynarodowe i ich szeroki dorobek, a mianowicie Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka ⁽²⁾ oraz Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych ⁽³⁾, i kładzie duży nacisk na spójność polityki z tymi instrumentami. Trójstronna deklaracja zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej MOP zawiera również kompleksowy zbiór praw związanych z przedsiębiorstwami wielonarodowymi i pracą, który odnosi się szczególnie do konwencji i zaleceń w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, w związku z czym należy ją uwzględnić. Wzywa również do zapewnienia spójności między polityką krajową a opracowywanym obecnie prawodawstwem europejskim, które obejmuje podobne obszary lub także zawiera zasady należytej staranności. Przykładami takich przepisów są: dyrektywa w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSRD) ⁽⁴⁾, wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie produktów niepowodujących wylesiania ⁽⁵⁾, wniosek dotyczący nowego rozporządzenia w sprawie baterii ⁽⁶⁾, inicjatywa dotycząca zrównoważonych produktów ⁽⁷⁾, rozporządzenie w sprawie ustanowienia ram horyzontalnych, aby zachęcić przedsiębiorstwa do podejmowania działań przyczyniających się do poszanowania praw człowieka i ochrony środowiska.

2.2. Po tym, jak niektóre państwa członkowskie ⁽¹⁰⁾ wydały krajowe przepisy dotyczące należytej staranności przedsiębiorstw, wzrosło zainteresowanie stworzeniem europejskich równych warunków działania dla przedsiębiorstw w Unii Europejskiej, a także uniknięciem fragmentacji. W związku z tym Komisja Europejska przedstawiła wniosek dotyczący ram horyzontalnych, aby zachęcić przedsiębiorstwa do podejmowania działań przyczyniających się do poszanowania praw człowieka i ochrony środowiska.

⁽¹⁾ A/RES/70/1.

⁽²⁾ Wytyczne dotyczące biznesu i praw człowieka zostały przyjęte przez Radę Praw Człowieka ONZ w rezolucji 17/4 z dnia 16 czerwca 2011 r. (A/HRC/RES/17/4).

⁽³⁾ OECD (2011), *Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264115415-en>.

⁽⁴⁾ COM(2021) 189 final; Dz.U. C 517 z 22.12.2021, s. 51.

⁽⁵⁾ COM(2021) 706 final.

⁽⁶⁾ COM(2020) 798 final.

⁽⁷⁾ COM(2022) 142 final.

⁽⁸⁾ Dz.U. L 198 z 22.6.2020, s. 13.

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13480-Ustanowienie-skutecznego-zakazu-wprowadzania-do-obrotu-produktow-wytwarzanych-wydobywanych-lub-pozyskiwanych-przy-uzyciu-pracy-przymusowej_pl

⁽¹⁰⁾ Francja (*Loi relative au devoir de vigilance*, 2017), Niemcy (*Sorgfaltspflichtengesetz*, 2021), Niderlandy (*Wet zorgplicht kinderarbeidm*, 2019).

3. Uwagi ogólne

3.1. Bezprecedensowy atak Rosji na Ukrainę dogłębnie zmienia geopolitykę i pociąga za sobą fundamentalne przewartościowanie stosunków gospodarczych i zależności w naszej zglobalizowanej gospodarce, a co za tym idzie, przyspiesza dążenie Europy do niezależności w kluczowych obszarach strategicznych. Wynikające z tego szeroko zakrojone dostosowanie naszych łańcuchów dostaw będzie wymagało zastanowienia się nad relacją między należyłą starannością a obowiązkiem przestrzegania politycznie ustanowionych sankcji, które ograniczają zakres działalności. EKES wzywa zatem do przyjęcia praktycznego podejścia, uwzględniającego nowe realia biznesowe i sprzyjającego udzielaniu pilnie potrzebnych porad.

3.2. Wobec wysokiej złożoności obecnych łańcuchów dostaw, skrupulatność musi przeważać nad szybkością – szczegółowy projekt omawianej dyrektywy wymaga wycucia proporcji. Oprócz pełnego poszanowania międzynarodowych norm i instrumentów w zakresie praw człowieka punktem wyjścia powinien być zawsze sposób praktycznego i skutecznego zintegrowania ugruntowanych elementów Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka i Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, a także staranna ocena konsekwencji/wpływu tej dyrektywy na przedsiębiorstwa europejskie różnego typu (np. MMŚP, międzynarodowe grupy kapitałowe).

3.3. EKES podkreśla, że proponowana dyrektywa jest tylko jednym z elementów o wiele bardziej rozbudowanego programu UE na rzecz promowania zrównoważenia środowiskowego, godnej pracy i praw człowieka na całym świecie. Systemowe i trwałe zmiany w wymiarze praktycznym można osiągnąć tylko przy zapewnieniu państwom wsparcia umożliwiającego im lepsze wywiązywanie się z obowiązku ochrony praw człowieka. Przedsiębiorstwa ponoszą wyraźną odpowiedzialność za poszanowanie praw człowieka, ale nie mogą zastąpić kluczowej roli ani właściwego funkcjonowania państwa. W szczególności nie mogą przejąć obowiązku państwa, jakim jest zapewnianie ochrony przed naruszeniami praw człowieka na jego terytorium i w ramach jego jurysdykcji w drodze podejmowania – w ramach skutecznej polityki, ustawodawstwa, regulacji i orzekania – odpowiednich kroków służących zapobieganiu naruszeniom praw człowieka, ich badaniu i karaniu oraz zadośćuczynieniu za ich naruszenie.

3.4. Przedsiębiorstwa są zobowiązane do przestrzegania obowiązującego prawa i ponoszą odpowiedzialność za przestrzeganie praw człowieka zgodnie z Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka. Muszą one wdrożyć funkcjonującą procedurę należytej staranności, aby zapewnić poszanowanie praw człowieka w całym łańcuchu wartości. Państwa i ich rządy mają obowiązek ścigania naruszeń praw człowieka. To one są adresatami praw człowieka i odpowiednich konwencji międzynarodowych. Państwa słusznie mają wiele uprawnień wykonawczych, których nie posiadają i nigdy nie powinny posiadać przedsiębiorstwa. Uprawnienia te obejmują inspekcje w miejscach pracy, nakładanie grzywien, zajmowanie majątku, odbieranie licencji na prowadzenie działalności gospodarczej, aresztowanie podejrzanych, stawianie zarzutów domniemanym sprawcom i osadzanie w więzieniu osób skazanych.

3.5. EKES zwraca uwagę na nieustającą potrzebę priorytetowego traktowania zielonej transformacji obok ochrony socjalnej i ochrony praw człowieka, w tym praw związków zawodowych i praw pracowniczych. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego muszą także odgrywać kluczową rolę w budowaniu wiarygodnej przejrzystości w odniesieniu do naruszania praw człowieka i praw środowiskowych, jak również w nadzorowaniu przewidzianego w unijnej systematyce wymogu, aby w inwestycjach kierowano się zasadą „nie czyni poważnych szkód” i by spełniano minimalne zabezpieczenia⁽¹⁾.

3.6. Związki zawodowe i przedstawiciele pracowników są świadomi, gdzie może dojść do uchybień. Dlatego EKES zwraca uwagę na znaczenie zaangażowania przedstawicieli i przedstawicieli pracowników i związków zawodowych w opracowywanie (mapowanie ryzyka) procedury należytej staranności, jak również w jej monitorowanie (wdrażanie) i zgłaszanie naruszeń (mechanizmy ostrzegania). Transformację w kierunku bardziej zrównoważonej gospodarki społecznej i ekologicznej można osiągnąć tylko dzięki owocnemu partnerstwu społecznemu.

⁽¹⁾ Dz.U. C 152 z 6.4.2022, s. 105.

3.7. EKES zauważa, że wykaz międzynarodowych praw człowieka, na którym powinna opierać się dyrektywa, musi być jasno określony, by zagwarantować przedsiębiorstwom pewność prawa potrzebną w międzynarodowym życiu biznesowym. Komitet uważa, że należyta staranność przedsiębiorstw powinna obejmować badanie standardów praw człowieka uznanych w Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka⁽¹²⁾, na które składają się zasady odnoszące się do podstawowych norm pracy MOP (brak pracy przymusowej, pracy dzieci i dyskryminacji oraz wolność zrzeszania się), zasady zawarte w Powszechnej deklaracji praw człowieka (PDPC)⁽¹³⁾ oraz Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych⁽¹⁴⁾ i Międzynarodowym pakcie praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych⁽¹⁵⁾. Ponadto w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej⁽¹⁶⁾, jak również w europejskiej konwencji praw człowieka⁽¹⁷⁾ i Europejskiej karcie społecznej⁽¹⁸⁾ oraz Trójstronnej deklaracji zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej MOP⁽¹⁹⁾ określono prawa, wartości i zasady, które służą jako drogowskaz dla całej UE.

3.8. EKES jest zdania, że dyrektywa wymaga zdecydowanego ulepszenia z myślą o zapewnieniu większej harmonizacji, jasności i pewności prawa. Obowiązkowe ramy należytej staranności osiągnięto by w drodze stosowania uzgodnionej normy egzekwowanej dzięki proporcjonalnym, skutecznym i odstrasającym sankcjom, natomiast odpowiedzialność musiałaby wynikać z naruszenia jasno określonego zestawu praw człowieka.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. EKES jest zaniepokojony, że wniosek Komisji zawiera wiele niejasnych pojęć prawnych, które można interpretować na różne sposoby i które mogą być różnie stosowane przez krajowe organy i sądy. Za konieczne postrzega szczególnie precyzyjniejsze zdefiniowanie pojęcia „stałe relacje biznesowe”, ponieważ określa ono nie tylko zakres stosowania dyrektywy, ale także wymogi dotyczące należytej staranności, sankcje i odpowiedzialność za szkody. Pojęcie „łańcucha wartości na niższym szczeblu” również wymaga lepszej definicji. To nie do przedsiębiorstwa należy kontrola działań klientów i to nie przedsiębiorstwo jest za te działania odpowiedzialne⁽²⁰⁾. Należy lepiej zdefiniować i poprzeć przykładami „odpowiednie środki”, których podjęcia oczekuje się od przedsiębiorstw w celu uzyskania zwolnienia z odpowiedzialności. Co nie mniej ważne, proponowane obowiązki dyrektorów w zakresie uwzględnienia wkładu „zainteresowanych stron” są niejasne.

4.2. Łańcuch wartości, zgodnie z propozycją zawartą w projekcie dyrektywy, obejmuje nie tylko bezpośrednich i pośrednich dostawców, czyli działania „na wyższym szczeblu”, ale również wykorzystanie i – w stosownych przypadkach – unieszkodliwienie produktu lub usługi, czyli działania „na niższym szczeblu” lub pod koniec cyklu życia. Monitorowanie działań „na niższym szczeblu” prowadzi bowiem do wielu praktycznych problemów. W szczególności śledzenie produktu po wprowadzeniu go na rynek jest prawdopodobnie jeszcze trudniejsze niż monitorowanie zaopatrzenia w surowce i komponenty. Dotyczy to przede wszystkim produktów pochodzących z recyklingu, w przypadku których identyfikowalność może być często niemożliwa.

4.3. Od przedsiębiorstw należy oczekiwać, że opracują własne procedury należytej staranności w zakresie praw człowieka w sposób oparty na ocenie ryzyka oraz proporcjonalny do potencjalnych i rzeczywistych skutków. Dlatego EKES uważa za konieczne odpowiednie dopasowanie zakresu bądź do bezpośrednich kontrahentów, bądź do partnerów pośrednich. W tym drugim przypadku jedynie, jeśli ze względu na okoliczności sprawy można by racjonalnie oczekiwać, że zostaną podjęte odpowiednie działania, aby zapobiec tym niekorzystnym skutkom, złagodzić je, powstrzymać lub zminimalizować, np. w wypadku integracji pionowej. Tę wypróbowaną metodę ustalania odpowiedzialności można już znaleźć w istniejącym prawodawstwie, np. w zakresie identyfikowalności, w rozporządzeniu podstawowym UE (rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady⁽²¹⁾). Zasadniczo wymaga to od przedsiębiorstwa wprowadzenia systemów i procedur opartych na zasadzie „krok wstecz – krok w przód”, pozwalających na ustalenie, kto jest bezpośrednim dostawcą i bezpośrednim nabywcą (z wyłączeniem konsumenta końcowego) produktów przedsiębiorstwa. To sprawdzone podejście jest uzasadnione, ponieważ każda pojedyncza strona w łańcuchu wartości może być w oczywisty sposób pociągnięta do odpowiedzialności za procesy, na które może mieć rzeczywisty wpływ.

⁽¹²⁾ 12. wytyczna ONZ (komentarz, ust. 2).

⁽¹³⁾ A/RES/217(III).

⁽¹⁴⁾ A/RES/2200A (XXI).

⁽¹⁵⁾ A/RES/2200A(XXI).

⁽¹⁶⁾ Dz.U. C 326 z 26.10.2012, s. 391.

⁽¹⁷⁾ https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_POL.pdf

⁽¹⁸⁾ <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168048b059>

⁽¹⁹⁾ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 136.

⁽²⁰⁾ W prawie UE można znaleźć odpowiednie przepisy dotyczące operacji na niższym szczeblu łańcucha wartości, tj. w zakresie kontroli wywozu materiałów wrażliwych (produktów podwójnego zastosowania i towarów wojskowych).

⁽²¹⁾ Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz.U. L 31 z 1.2.2002, s. 1).

4.4. Podejście oparte na ocenie ryzyka może również obejmować metodę sektorową. EKES z zadowoleniem przyjmuje to, iż w proponowanej dyrektywie uznaje się, że w polityce należytej staranności istnieją specyficzne cechy sektorowe, które należy wziąć pod uwagę. Wzywa współustawodawców do uwzględnienia ważnych wielostronnych inicjatyw i norm, opracowanych w szczególnie wrażliwych obszarach (takich jak kakao, banany i olej palmowy).

4.5. EKES przypomina, że Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka nr 15 i 22 wymagają środków zaradczych i naprawczych w przypadkach, gdy przedsiębiorstwo samo spowodowało naruszenie praw człowieka lub się do niego przyczyniło. W tych wytycznych nie wymaga się jednak od przedsiębiorstwa, aby zapewniło środki zaradcze lub naprawcze, jeżeli niekorzystny wpływ jest spowodowany przez inne przedsiębiorstwo w łańcuchu dostaw. Postanowienia te odzwierciedlają tym samym podstawowe założenie prawne, że odpowiedzialność powinna być nakładana tylko wtedy, gdy istnieje wyraźny i przewidywalny związek pomiędzy szkodą wyrządzoną osobie poszkodowanej a przedsiębiorstwem odpowiedzialnym za tę szkodę. Podobnie w Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych również podkreśla się, że dążenie do zapobiegania niekorzystnym skutkom w łańcuchach dostaw nie skutkuje przerzuceniem odpowiedzialności z podmiotu wywierającego niekorzystny wpływ na podmiot, z którym łączy go relacje biznesowe. Dlatego aby zachować spójność, EKES jest zdania, że zgodnie z dyrektywą UE przedsiębiorstwa powinny ponosić odpowiedzialność cywilnoprawną tylko wtedy, gdy same bezpośrednio spowodowały naruszenie praw człowieka lub przyczyniły się do niego (tzn. spowodowały je częściowo).

4.6. EKES zgadza się z podejściem Komisji, że organy krajowe muszą dysponować sankcjami, które są „skuteczne, proporcjonalne i odstraszające”. W przypadku zaniedbania i działania umyślnego organy powinny mieć możliwość nakładania odpowiednich grzywien. Zakres sankcji należy jednak określać się na poziomie europejskim.

4.7. EKES apeluje o większą przejrzystość wniosku w odniesieniu do grup oraz obowiązków związanych z należyłą starannością. Obecny tekst, w szczególności definicja „przedsiębiorstwa” (art. 3 lit. a)), wydaje się wskazywać, że wymogi dyrektywy odnoszą się raczej do przedsiębiorstw indywidualnych, a nie grup przedsiębiorstw. Oznaczałoby to, że przedsiębiorstwo z jednego państwa członkowskiego, którego jednostki zależne objęte zakresem dyrektywy prowadzą działalność w innych państwach członkowskich, musi stosować się do decyzji kilku różnych organów nadzoru, co w praktyce jest trudne i bardziej uciążliwe. Z rozwiązaniem na szczeblu grupy wiąże się szereg korzyści, takich jak większa spójność w zakresie mechanizmów ujawniania informacji, procedur sprawozdawczych, rozpatrywania zgłoszeń lub skarg oraz szkoleń i poziomu świadomości w przedsiębiorstwie. Znajduje to odzwierciedlenie we wniosku dotyczącym dyrektywy w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSRD), w którym przewidziano zwolnienie dla jednostek zależnych, jeżeli sprawozdania składa się na szczeblu grupy. Rozwiązanie na szczeblu grupy lepiej nadaje się do uwzględnienia różnic w ustawodawstwie krajowym, które prawdopodobnie wystąpią podczas transpozycji omawianej dyrektywy we wszystkich 27 państwach członkowskich, i może służyć wyrównaniu, a nawet przekroczeniu najwyższego mianownika. W związku z tym EKES uważa, że należy skłaniać się ku rozwiązaniu w zakresie należytej staranności na szczeblu grupy.

4.8. Pomimo faktu, że podstawowy obowiązek zachowania należytej staranności spoczywa na dużych przedsiębiorstwach, będzie dotyczył pośrednio MMŚP, ponieważ przedsiębiorstwa, które są objęte zakresem dyrektywy, zwiększą swoje wymagania wobec dostawców w odniesieniu do wdrażania przez nich Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, ich sprawozdawczości niefinansowej oraz zarządzania łańcuchami dostaw. Ten znaczny nakład pracy przyjdzie dużym przedsiębiorstwom łatwiej niż mniejszym, które do tej pory nie podlegały tego rodzaju przepisom. Mniejsze przedsiębiorstwa mają mniejszy wpływ zwłaszcza w odniesieniu do ryzyka związanego z prawami człowieka w ich łańcuchu dostaw, a także dysponują znacznie mniejszymi zasobami umożliwiającymi przeprowadzenie kompleksowej oceny ryzyka. EKES proponuje, aby Komisja Europejska utworzyła dział pomocy, który zapewni łatwy dostęp do informacji na temat zagrożeń dla praw człowieka w krajach i regionach. Zainteresowane podmioty powinny mieć możliwość skontaktowania się z takim działem, a kraje lub regiony partnerskie powinny mieć możliwość współpracy z nim. Dział pomocy technicznej powinien również wspierać budowanie potencjału w zakresie praw człowieka u dostawców w państwach trzecich oraz wzmacnianie ich efektywności środowiskowej. EKES wzywa ponadto państwa członkowskie do udzielenia wsparcia, zwłaszcza MMŚP, w sposób praktyczny, konkretny i skuteczny, w ramach współpracy strukturalnej z zainteresowanymi organizacjami przedstawicielskimi. Za niezwykle ważne postrzega to, by zakres przedsiębiorstw objętych dyrektywą był zgodny z innymi odpowiednimi przepisami UE, o których mowa w pkt 2.1.

4.9. EKES odnotowuje, że w swoim wniosku Komisja wyraźnie uwzględnia sektor finansowy. Zrównoważone finansowanie obejmuje poszanowanie praw człowieka i jest ważnym elementem przekształcania gospodarki, aby stała się bardziej ekologiczna i społeczna. Wniosek jest jednak niejasny w odniesieniu do procedur weryfikacyjnych przy udzielaniu kredytów lub finansowania i można się obawiać, że przepisy dyrektywy, która nie obejmuje wyraźnie MMŚP, zostaną *de facto* rozszerzone pośrednio. Jako dostawcy w łańcuchu dostaw MMŚP odczuwają skutki pośrednio, a zatem staną przed ogromnymi wyzwaniem.

4.10. EKES zdaje sobie sprawę, że zrównoważony ład korporacyjny jest związany z jasnym, wiarygodnym zaangażowaniem dyrektorów, w tym z ustanowieniem solidnego i funkcjonującego procesu dochowania należytej staranności w przedsiębiorstwie. Służy on rozliczaniu przedsiębiorstw z wpływu ich działalności. EKES zwraca uwagę na dyrektywę w sprawie praw akcjonariuszy, w której wyjaśniono, w jaki sposób wyniki spółek i dyrektorów są powiązane z kwestiami z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego⁽²²⁾. EKES zauważa, że obowiązki dyrektorów muszą obejmować wiarygodne działania w zakresie należytej staranności oparte na systemie sankcji w przypadkach, gdy przedsiębiorstwa nie przestrzegają zasad. Osiągnięcie zrównoważenia ekologicznego, społecznego i ekonomicznego powinno być celem dla wszystkich zainteresowanych stron przedsiębiorstwa, a nie tylko dla akcjonariuszy. W niektórych państwach członkowskich UE istnieje obowiązek zapewnienia głosu przedstawicielom pracowników w zarządach. Takie zasady i przepisy krajowe powinny być przestrzegane.

4.11. EKES zauważa, że nawet w Komisji Rada ds. Kontroli Regulacyjnej odrzuciła elementy wykraczające poza należyłą staranność, stwierdzając m.in., że „nie jest jasne [...], dlaczego konieczne jest regulowanie obowiązków dyrektorów oprócz wymogów w zakresie należytej staranności” oraz że istnieje potrzeba „lepszego wyjaśnienia i oceny wartości dodanej wynikającej z uregulowania obowiązków dyrektorów, biorąc pod uwagę, że wariant należytej staranności wymaga już zarządzania ryzykiem i uwzględnienia interesów zainteresowanych stron”⁽²³⁾. W tym kontekście EKES stwierdza potrzebę dalszego rozwoju i lepszego dostosowania obowiązków dyrektorów do celów Zielonego Ładu.

Bruksela dnia 14 lipca 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽²²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L0828&from=PL>; art. 9a.

⁽²³⁾ [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SEC\(2022\)95&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SEC(2022)95&lang=en)